

ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»

МАУП

Кафедра психології

Затверджую
Директор Харківського
Інституту

Догодіна В.Ю.

Схвалено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28.08.2024 р.
Завідувач кафедри *Лантух І.В.* Лантух І.В. д.псих.л

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях
психології»

спеціальності:

(шифр і назва спеціальності)

053 Психологія

освітнього рівня

(назва освітнього рівня, ОКР)

бакалавр

освітньої програми:

(назва освітньої програми)

Психологія

спеціалізації:

(за наявності)

Практична психологія

(назва спеціалізації)

Харків. МАУП 2024

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Лукашевич Наталя Миколаївна, доцент кафедри психології

2

Лукашевич

Викладач:

Лукашевич Наталя Миколаївна, доцент кафедри психології

Лукашевич

Силябус розглянуто на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології
Шифр(и) та назва(ви) спеціальності(стей)	053 Психологія
Рівень вищої освіти	(перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	обов'язкова/вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредити/90 годин. Лекції 14 Семинарські/практичні/лабораторні заняття 10 Самостійна робота 66
Терміни вивчення дисципліни	1 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	ЗАЛІК
Сторінка дисципліни на сайті	https://kh.maup.com.ua/%d0%ba%d0%b0%d1%84%d0%b5%d0%b4%d1%80%d0%b0-%d0%bf%d1%81%d0%b8%d1%85%d0%be%0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%97/#
П.І.Б. викладача	Лукашевич Наталя Миколаївна
Науковий ступінь	доктор філософії в області психології
Вчене звання	Професор МКА
Посада	доцент кафедри психології
Дисципліни, які викладає НПП	Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології
Напрями наукових досліджень	Психологічні характеристики жінок, які зазнали сімейного насильства, за даними обласного бюро судово-медичної експертизи
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://orcid.org/0000-0003-0613-0730 Інші:
Додаткові ресурси (за бажанням викладача, за наявності)	
Контактна інформація викладача:	
Е-mail	ntlukashevich@gmail.com
контактний телефон	+38(097) 280-08-852
Телефон кафедри (за наявності)	_____
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту	https://kh.maup.com.ua/%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97/

1. Коротка анотація до дисципліни. В умовах реформування вищої освіти в Україні пріоритетна увага має надаватися підготовці нової генерації педагогічних і науково-педагогічних кадрів - національної еліти, яка здатна оволодіти новою освітньо-світоглядною парадигмою національно-державного творення, гуманного піднесення самоцільної особистості вихованця. Однією з передумов вирішення цього надзвичайно важливого і складного завдання є підвищення рівня психологічної культури, зокрема через опанування майбутніми викладачами ЗВО ґрунтовними психолого-педагогічними знаннями, уміннями і навичками.

2. Мета: забезпечити загальну теоретичну підготовку студентів у галузі психології, яка слугуватиме основою для опанування ними основами професійної компетентності.

Завдання:

- опанування знаннями про психологічні особливості працівника організації;
- вивчення психологічних аспектів навчання і виховання студентської молоді;
- усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та шляхів її опанування;
- розвиток таких якостей особистості, що мають для майбутнього викладача професійне значення

Мету та завдання курсу визначає перелік знань і умінь, після його опанування слухачі повинні:

знати:

- основні психологічні теорії та методи;
- знання та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність;
- як використання інформаційні і комунікаційні технології;
- як аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

Програма може бути використана для підготовки студентів-психологів, а також соціологів, менеджерів управління персоналу та широкого кола фахівців, які працюють у сфері “людина — людина”.

3. Формат курсу: очний (*offline*)

4. Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності).

Після вивчення курсу студенти будуть **вміти:**

- розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері методики проведення психологічної експертизи в різних галузях психології;
- бути критичним і самокритичним, приймати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї (креативність);
- оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психологічних ідей;
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу людини і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

5. Тривалість курсу

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	
«Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології»		
Курс	4	
Семестр	8	
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, в тому числі:	90	
Аудиторні	14	
Практичні та семінарські заняття	10	
Модульний контроль	2	
Семестровий контроль	3	
Самостійна робота	66	
Форма семестрового контролю	залік	

6. Статус дисципліни: *обов'язкова*

7. Пререквізити: Курс «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» безпосередньо пов'язаний з дисциплінами: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Політична розвитку», «Експериментальна психологія», «Психодіагностика», «Методика наукових досліджень».

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання – програми та сервіси для перевірки оригінальності текстів (Plagiat, Antiplagiat, Unichek). Мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять, доступ студентів до Інтернету.

9. Політика курсу:

- передбачає роботу в команді;
- виконання завдань у встановлений термін.
- відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача;
- дотримання академічної доброчесності;
- презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними;
- уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих;

10. Зміст дисципліни: Курс складається з двох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської/практичної частин:

- Змістовий модуль 1 «Психологічна експертиза, як психологічна діяльність. Галузі застосування психологічних експертиз».

- Змістовий модуль 2 «Технології проведення психологічної експертизи та її види.»

11. Система оцінювання навчальних досягнень. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view>).

Система оцінювання навчальних досягнень

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Форма контролю
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	
Відвідування лекцій	1	5	5	5	5	Залік
Відвідування практичних занять	1	3	3	2	2	
Робота на практичному занятті	10	3	30	2	20	
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	
Разом			68		57	
Максимальна кількість балів:					125	
125:100=1,25. Студент набрав X балів; Розрахунок: X:1,25 = загальна кількість балів.						

12. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються *самостійні роботи*.

1. Особливості реалізації психодіагностичної функції практичного психолога.
2. Особливості використання сучасних комп'ютерних психодіагностичних методик.
3. Діагностика особливостей інтелектуальної сфери особистості клієнта.
4. Дослідження особливостей емоційної сфери особистості.
5. Особливості використання методу тестів у роботі практичного психолога.
6. Особливості використання методу спостереження у психодіагностичній діяльності психолога.
7. Специфіка використання проєктивних методик у роботі практичного психолога.
8. Психологічне дослідження міжособистісних стосунків практичним психологом.
9. Особливості використання психодіагностичних методик для дослідження здібностей особистості клієнта.
10. Специфіка використання контент-аналізу в психодіагностичній практиці.
11. Психодіагностична практика застосування соціометричного методу в роботі з групою.
12. Особливості використання графологічного методу в діяльності практичного психолога.
12. Фізіогноміка як напрям візуальної психодіагностики.
13. Специфіка дослідження типологічних особливостей клієнтів за допомогою візуальної психодіагностики.
14. Методи дослідження мотиваційної сфери особистості в роботі психодіагноста.
15. Оцінювання здібностей людини у психодіагностичній практиці клієнта.
16. Використання психогіометричного методу дослідження особистості в психодіагностичній практиці психолога.
17. Малюнок як засіб вивчення мікросередовища особистості.
18. Особливості дослідження пізнавальної сфери психодіагностичними методиками.
19. Специфіка дослідження морально-етичної сфери особистості практичним психологом.
20. Основні умови ефективного використання методів психодіагностики в діяльності практичного психолога.
21. Характеристика автоматизованих психодіагностичних методик.

22. Особливості отримання інформації методом спостереження у візуальній психодіагностиці.
23. Проблеми ефективності діяльності психодіагноста.
24. Характеристика етапів психодіагностичного вивчення особистості клієнта.
25. Особливості дослідження вольової сфери особистості клієнта.

Критерії оцінювання:

- змістовність – 2 бали
- відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

13. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі: семінарів-тренінгів та семінарів з індивідуальною роботою. Під час поточного контролю оцінюються такі компоненти:

- повнота теоретичної відповіді – 3 бали;
- аналіз різних точок зору, джерел літератури, підходів до вивчення проблеми (питання) – 5 балів;
- вільне володіння інформацією, відповіді на додаткові запитання – 2 бали.

Рубіжний (модульний) контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді розв'язання задач, виконання логічних завдань татематичного тесту. Під час рубіжного (модульного) контролю оцінюються такі

компоненти:

- теоретичний матеріал– 5 балів
- повнота розкриття теми, навички розв'язування логічних задач – 5 балів

Максимальна кількість балів - 10 балів.

Критерії оцінювання:

№ п\п	Критерії оцінки знань студента виявлених під час проведення модульного контролю	кількість балів
1.	студент в процесі усної (письмової) відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання , виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає свою відповідь системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо	25 балів
2.	студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях правових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань , тощо;	15 балів
3	студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань тощо.	10 балів
4.	студент дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання , тощо.	0 балів

Максимальна кількість балів - 25 балів.

14. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік.

Перерахування у традиційну систему:

- 1) **20 балів** – правильні та повні відповіді на всі запитання - «відмінно/зараховано», А, 100-90 балів;

2) **15 балів** – студент відповів на всі запитання, однак допускає певні неточності у визначеннях базових категорій, які не впливають на правильність відповіді в цілому – «добре/зараховано», В-С, 89-75 балів;

3) **10 балів** - студент відповів недостатньо повно і конкретно на поставлені запитання, хоч і відобразив знання основного програмного матеріалу, а також при правильній відповіді на два з трьох поставлених питань – «задовільно/ зараховано», D-E, 74-60 балів;

4) **0 балів** – дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання - «незадовільно/незараховано», F-FX, 59-0.

ЗАГАЛЬНА ПІДСУМКОВА ОЦІНКА (в балах) = результати поточної роботи + результати заліку.

15. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю.

1. Психологічна експертиза та її місце у системі експертних наук.
2. Об'єкт і предмет психологічної експертизи.
3. Мета і завдання психологічної експертизи.
4. Основні поняття і методологічні принципи експертного аналізу.
5. Характеристика основних проблем, що потребують психологічної експертизи.
6. Характеристика основних умов для проведення психологічної експертизи.
7. Джерела і правила збирання фактичної інформації.
8. Особи і установи, які можуть проводити психологічну експертизу.
9. Суб'єктивно-особистісне підґрунтя експертизи.
10. Гуманітарна експертиза освіти (ГЕО).
11. Мета і завдання гуманітарної експертизи освіти.
12. Поняття “психічне здоров'я” і “особистісна зрілість”.
13. Експертиза психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.
14. Проблема взаємодії психолога з представниками суміжних професій.
15. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні трудової експертизи.
16. Необхідні умови для проведення трудової експертизи.
17. Методи і методики виявлення професійно важливих якостей.
18. Діагностика працездатності.
19. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні медикопедагогічної експертизи.
20. Медичний і психологічний зміст поняття “відставання у психічному розвитку”.
21. Поняття “психологічний вік”.
22. Методологія і принципи діагностики вікового розвитку.
23. Основні методики діагностики порушень мислення.
24. Методика “виключення слів”.
25. Дослідження працездатності в процесі експертизи.
26. Дослідження пам'яті в процесі психологічної експертизи.
27. Застосування проєктивних методик у роботі психолога-експерта. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні судової експертизи.
28. Психологічний і юридичний зміст поняття “душевне хвилювання”.
29. Оцінювання ситуації, індивідуальних рис особистості і тимчасових негативних факторів впливу на людину.
30. Оцінювання саморегуляції поведінки як експертний підхід.
31. Оцінювання агресивності і жорстокості.
32. Оцінювання рівнів тривожності.
33. Експертне оцінювання і кримінологічна значущість особистісної ригідності.
34. Експертне оцінювання підвищеної навіюваності.
35. Основні функції і правове значення емоцій.

36. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні експертизи в галузі соціального управління.
37. Діагностика соціально-психологічного клімату в колективі.
38. Аналіз структури і якості ділових та особистісних відносин в організації.
39. Експертне оцінювання психологічних характеристик особистості
40. керівника.
41. Оцінювання особистісної спрямованості.
42. Оцінювання самосвідомості особистості.
43. Оцінювання мотивації поведінки та діяльності особистості.
44. Оцінювання рис характеру.
45. Основні питання, які вирішує психолог при проведенні конфліктологічної експертизи.
46. Експертне оцінювання рівня емоційного напруження, збудження, а також різних емоційних реакцій, які впливають на конфліктну поведінку.
47. Види емоційних станів.
48. Проектування ділових ігор щодо розв'язання конфліктів.
49. Психологічні вимоги до особистості експерта-психолога.
50. Морально-вольові якості психолога-експерта.
51. Комунікативна компетентність експерта.
52. Методологічна і методична освіченість експерта.
53. Професійна підготовка експерта-психолога.
54. Практичний досвід експерта.
55. Відповідальність психолога-експерта. Гуманістична спрямованість особистості експерта-психолога і психологічної експертизи.
56. Основні напрямки діяльності експерта-психолога.
57. Застосування експерименту в роботі психолога-експерта.
58. Специфіка функцій експерта.
59. Права й обов'язки експерта-психолога.
60. Програма проведення експертизи.
61. Умови успішного виконання програми експертизи.
62. Запит на проведення психологічної експертизи.
63. Готовність замовника до проведення експертизи.
64. Етапи психологічної експертизи.
65. Склад і створення експертної команди.
66. Розробка концепції та плану проведення експертизи.
67. Забезпечення позитивної комунікації з респондентами.
68. Розробка шкали оцінювань.
69. Здійснення експертних процедур.
70. Процедурні правила.
71. Застосування психодіагностичних методів під час проведення експертизи.
72. Застосування методів спостереження, опитування (інтерв'ю, анкетування).
73. Умови організації успішного проведення опитування та анкетування.
74. Застосування тестів під час проведення експертизи.
75. Фактори ефективності використання тестів.
76. Застосування соціометрії у процесі експертизи.
77. Групова дискусія як метод психологічної експертизи.
78. Особливості застосування контент-аналізу у процесі експертизи.
79. Вимоги до інтерпретації отриманих результатів.
80. Розробка змісту експертного висновку.
81. Систематизація матеріалів для експертного висновку.
82. Факти та їх інтерпретація в матеріалах експертизи.
83. Коментарі і пропозиції як форма надання результатів експертизи.

84. Зміст звіту експерта-психолога.
85. Вимоги до звіту.
86. Вимоги до оформлення документів, пов'язаних з проведенням психологічної експертизи.
87. Способи надання матеріалів, що були отримані в результаті експертизи.
88. Етап психологічного прогнозування: розробка проектів і рекомендацій.
89. Систематизація матеріалів для експертного висновку.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела (література):

Основна (базова):

1. Закон України «Про судову експертизу» № 4038-ХІІ від 25.02.1994 р.
2. Крюкова М. А. Судово-психологічна експертиза (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2021. – 61 с.
3. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціального інструментарію що застосовується в навчальних закладах Міністерства науки і освіти України: Наказ МОН України № 330 від 20.04.01.
4. Психологічна експертиза в різних галузях психології: тексти лекцій / Р.М. Хавула. – Дрогобич: Редакційновидавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. – 118 с.
5. Психолого-педагогічна експертиза [Електронний ресурс]: хрестоматія / Укладачі: С. П. Дерев'янюк, Ю. В. Примак. – Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2021. – 280 с.
6. Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / І.О. Черезова. – Бердянськ: БДПУ, 2018. – 262 с.
7. Яблонський А. І. Психологічна експертиза середньої освіти: монографія. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Умань: Сочінський М. М. [вид.], 2018. – 345 с.

Допоміжна література

8. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: посіб. для підгот. до іспиту. Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2019. – 190 с.
9. Медична психологія: теоретичні рамки, емпіричні основи та клінічне застосування: підручний / за заг. ред. М. Матяш, В. Луньова. Київ: «Видавництво Людмила», 2024. – 170 с.
10. Озерський І. В. Юридична психологія. Практикум. Київ. ін-т бізнесу і технологій. – Київ: Копі-Центр, 2015. – 100 с.

11. Основи психології: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Киричук, В. А. Роменець, В. О. Татенко [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – 8-е вид., стереотип. К.: Либідь, 2016. – 631 с.
12. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посібник для вищих навч. закладів/ С. А. Поліщук. Суми: Університетська книга, 2019. – 442 с.
13. Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посібник. за заг ред. О.Г. Рувіна, Н.В. Нестор. - К.: Вид-во «Ліра-К», 2019. - 424 с.

Навчально-методична карта дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології.»

Разом: 90 год., з них 14 год. – лекції, 10 год. – практичні заняття; самостійна робота – 66 год., модульний контроль – 3 год.

Кількість балів за семестр	125 балів				
Модулі	Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2	
Назва модуля	Психологічна експертиза, як психологічна діяльність. Галузі застосування психологічних експертиз			Технології проведення психологічної експертизи та її види	
Лекції	1-3 (1 бал)	4-5 (1 бал)	6-7 (1 бал)	8-9 (1 бал)	10-13 (1 бал)
Теми лекцій	1.Психологічна експертиза як Особлива діяльність 2.Галузі застосування психологічної експертизи	3.Гуманістична експертиза освіти 4. Психологічна трудова експертиза	5. Інженерно-психологічна Експертиза операторів	6.Судово-психологічна експертиза 7.Психологічна експертиза в соціальному управлінні 8.Психологічна експертиза сумісності малих груп	9.Психологічна експертиза конфліктів в організації і між організаціями 10.Технологія проведення психологічної експертизи
Практичні заняття	1 (10 бал)	2 (10 бал)	3 (10 балів)	4 (20 бал)	5 (10 бал)
Теми семінарських занять	1.Психологічна експертиза як Особлива діяльність. Галузі застосування психологічної експертизи.	2.Гуманістична експертиза освіти. Психологічна трудова експертиза	3.Інженерно-психологічна експертиза операторів.	4.Судово-психологічна експертиза. Психологічна експертиза в соціальному управлінні. Психологічна експертиза сумісності малих груп	Психологічна експертиза конфліктів в організації і між організаціями. Технологія проведення психологічної експертизи
Самостійна робота	1 (5 балів)			2 (5 балів)	
Поточний контроль	модульна контрольна робота №1 (25 балів)			Модульна контрольна робота № 3 (25 балів)	
Підсумковий контроль	Розрахунковий коефіцієнт: 1,25				